

1

2

Keuze uit de aanwinsten

Aziatische kunst

1 Lamp

Cambodja, eind 11de-begin 12de eeuw.
Steengoed met een houtasglazuur,
h. 8,4 cm, diam. 26 cm.

Van de 9de tot de 12de eeuw vervaardigden de Khmers in Cambodja steengoed. Het was bestemd voor lokaal gebruik; buiten het eigen gebied zijn geen bodemvondsten van Khmer-ceramik bekend. In kleine ovens werd voor een lokale behoefte gebakken, terwijl in diezelfde periode geïmporteerde ceramik uit China in hoger aanzien stond dan het eigen product.

Het is lang onduidelijk geweest wat de functie van dergelijk potten kan zijn geweest. Door de vorm is het bijzonder lastig om eruit te schenken, dus het is niet waarschijnlijk dat dit de bedoeling was. De beste verklaring is dat het een lamp is geweest. De pot was gevuld met olie en de brandende lont rustte op de brede schouder. Door de brede bodem stond de lamp stevig, ook op een ongelijke ondergrond.

LITERATUUR:

R.M. Brown, *The ceramics of South-East Asia; their dating and identification*, Singapore etc. 1988², p. 49.

HERKOMST:

Schenking Gerd Labrousse aan de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst

(inv.nr. AK-MAK-1723).

2 Dekselpot

Thailand, Sawankhalok, 15de-16de eeuw.
Steengoed met een dik wit glazuur,
h. 18,5 cm, diam. 18 cm.

De klei die de Thaise pottenbakkers tot hun beschikking hadden, was vaak niet erg zuiver. Om toch een fraai oppervlak te verkrijgen werd aanvankelijk een witte sliblaag toegepast, gevolgd door een kleurloos glazuur. Een van de innovaties van de 14de eeuw is de uitvinding van een geheel dekkend witte glazuur die de sliblaag overbodig maakte.

Het hoogtepunt van de Thaise ceramikproductie ligt in de periode 1350-1550. Zowel voor de export als voor de binnenlandse markt werden grote hoeveelheden geproduceerd en hieronder was ceramik van hoge kwaliteit. De vorm van deze pot behoort niet tot het reguliere exportrepertoire. Verschillende vergelijkbare potten zijn bekend, maar dit exemplaar is bijzonder zorgvuldig gevormd, het is groter dan de meeste andere bekende stukken en het heeft een zeer aantrekkelijke craquelure in het glazuur.

LITERATUUR:

R.M. Brown, *The ceramics of South-East Asia; their dating and identification*, Singapore etc. 1988², p. 70; voor een goed vergelijkbaar exemplaar: cat. *Thai Ceramics; the James and Elaine Connel Collection* (Asian Art Museum San Francisco), Kuala Lumpur etc. 1993, nr. 104, daar toegeschreven aan de Si Satchanalai-ovens.

HERKOMST:

Schenking Gerd Labrousse aan de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst

(inv.nr. AK-MAK-1726).

3

- 3 Fichesdoos met 7 binnendoosjes, 12 fiches-schoteltjes en 126 parelmoeren fiches
China, circa 1845.

Hout met zwarte lak en goudlak,

h. 11,4 cm, l. 37,5 cm, br. 29,5 cm.

Op de buitenzijde van de deksel:

Ant: Luden J. Hzn; op de binnenzijde van de deksel: souvenir de R.R. toe Laer.

De drukke decoratie van de doos past in het tweede kwart van de 19de eeuw, vooral in de periode 1835-1850. Dat geldt zowel voor de overdaad aan Chinese motieven in de randen als voor de ingewikkelde en overvolle landschappen in de cartouches. De vorm van de doos is lange tijd ongewijzigd in gebruik gebleven en levert dus geen aanwijzing voor de datering, maar de klauwenpootjes passen in de eerder genoemde periode.

Anthony Luden, wiens naam op de bovenkant van de deksel staat, leefde van 1794 tot 1846. Hij trouwde in 1819 met Hermanna Aleida toe Laer (1799-1854). Gezien de inscriptie op de binnenzijde van de doos ('souvenir de R.R. toe Laer') zal

deze een geschenk zijn geweest van een jongere broer van Hermanna, Robbert Reinard toe Laer (1814-1866). Deze Robbert Reinard was koopman en assuradeur. Hij moet ten minste een deel van zijn leven in Azië hebben doorgebracht, want in 1839 trouwde hij in Batavia.

Hoewel op de doos zelf alleen de naam van Anthony Luden is geschreven, dragen de fiches de inscripties 'L tL', hetgeen duidt op een herinnering aan de verbintenis van de beide families, meer in het bijzonder die van Anthony en Hermanna. De doos kan een geschenk zijn geweest ter gelegenheid van een huwelijksjubileum. Aangezien dit zeker een kostbaar stuk was, ligt de zilveren bruiloft in 1844 het meest voor de hand. Dit komt uitstekend overeen met de stijl van de decoraties.

HERKOMST:

Aankoop bij kunsthandel J. Polak, Amsterdam
(inv.nr. AK-RAK-2002-3).

3

4 Theeketel op een komfoor

China, 1740-1760.

Emails op koper, h. 34 cm, diam. 20 cm.

De vorm van deze ketel volgt nauwkeurig het voorbeeld van een bekend type zilveren theeketels dat omstreeks 1720 in Engeland in de mode kwam. Dit stuk is een voorbeeld van de grote productie van koperen voorwerpen met een beschildering in emailkleuren die in Kanton speciaal voor de Europese kopers werden gemaakt. In tegenstelling tot de westerse vorm is de doorlopende voorstelling van de decoratie volledig Chinees. Op de ene zijde zit een dame met een handrol in de hand aan een tafel terwijl één dienaar wierook gereed maakt en een tweede de fluit bespeelt. Aan de andere zijde komt een tweede dame aangelopen en een van haar dienaren draagt een ingepakte luit. Samen genieten van wierook, muziek en poëzie en kalligrafie (de handrol) is in Chinese ogen een hooggevalueerde tijdsbesteding.

LITERATUUR:

Voor een vrijwel identiek exemplaar: J. Wirgin, *Fran Kina till Europa; Kinesiska konstforemal fran de ostindiska kompanieras tid*, Stockholm 1998, nr 253.

HERKOMST:

Schenking Douwe Egberts, Utrecht
(inv.nr. AK-RAK-2003-1).

5 Twee wachterfiguren

China, eerste helft 8ste eeuw.

Aardewerk met glazuur, h. 85 cm.

De kleding van de twee figuren is in reliëf uitgewerkt en versierd met de drie kleuren van het *sancái*-glazuur. De lichamen zijn grotendeels identiek en zullen in dezelfde mal gemaakt zijn. Alleen de hoofden zijn individueel vormgegeven: een draagt een helm, terwijl de ander het haar in een knot heeft. De verfijnde gezichten zijn ongeglazuurd gebleven en dragen nog de resten van de oorspronkelijke beschildering die de beelden een realistisch uiterlijk moest geven.

In de Tang-periode (618-906) kreeg de bovenlaag van de Chinese bevolking een groep van zes figuren in het graf mee: twee hoogwaardigheidsbekleders, twee fantasiewezens, ter afschrikking van kwade geesten, en twee van dergelijke wachterfiguren. De figuren werden aan weerszijden van de toegangsweg tot het graf opgesteld bij de aankomst van de begrafenisstoet, alvorens in het

5

5

graf geplaatst te worden. Het formaat en de al maar rijkere versiering benadrukten de sociale status van de overledene. De productie vond plaats rond de hoofdstad Chang'an, waar het bloeiende hof en zijn entourage voor een grote afzetmarkt zorg droeg. Dit type figuur werd gemaakt in de eerste helft van de 8ste eeuw, tot een rebellie in het midden van die eeuw een einde maakte aan de productie.

LITERATUUR:

W. Watson, *The arts of China to AD 900*, New Haven 1995, pp. 230-236.

Vergelijk een groep van dergelijke figuren uit een graf uit 728 in de collectie van het British Museum: S. Vainker, *Chinese Pottery and Porcelain: from the Prehistory to the Present*, London 1991, p. 79.

HERKOMST:

Legaat A. van Rossum
(inv.nr. AK-MAK-1716, 1717).

6 Figuur van een kameel
China, noordelijke Wei-dynastie (386-535).
Aardewerk met koude beschildering,
h. 36 cm.

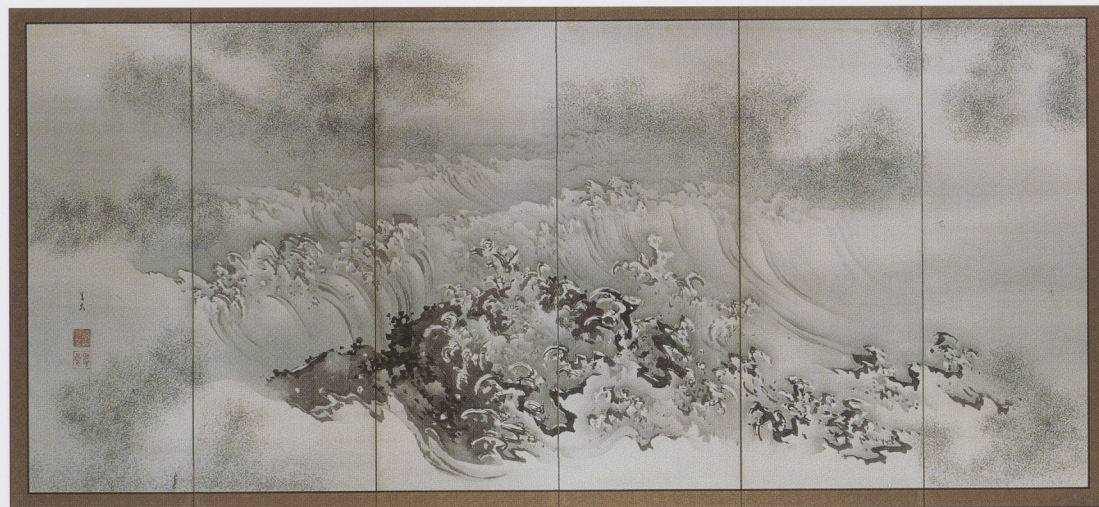
Kleifiguren van kamelen kwamen voor het eerst voor in de latere Han-periode (206 v. Chr.-220 n. Chr.). Later werden ze, net als hier, ook gezadeld en met hun last afgebeeld. In de late 4de eeuw verstevigde een platte, rechthoekige basis de benen, die eerst nog als rechte stokken werden weergegeven, maar bij deze figuur al met meer

6

7

7

realistisch uiterlijk. Het lichaam is nog wel vrij stevig en gezet; in de latere eeuwen zou er meer beweging en sierlijkheid in de houding komen.

Deze dierfiguren geven het gebruik van pakdieren aan voor de handel van China via de zijderoute met West-Azië. De uit Centraal-Azië afkomstige Wei-dynastie, die in de 5de eeuw het noorden van China verenigde, had van oorsprong natuurlijk een sterke band met het Aziatisch achterland. De invloed uit het Sassanidische Perzië is dan ook te zien in het versierde tuig, met de neerhangende medaillon-ornamenten.

HERKOMST:

Legaat A. van Rossum
(inv.nr. AK-MAK-1718).

LITERATUUR:

Vergelijk een paar kamerschermen met identieke zegels, gedaateerd 1832, in de collectie van het Musée Guimet: I. Hirayama en T. Kobayashi (red.), *Japanese Art: The Great European Collections – Musée Guimet, Paris (deel 6)*, Tokyo 1993, nrs. 97, 98.

HERKOMST:

Aangekocht met gelden uit het legaat A. van Rossum
(inv.nrs. AK-MAK-1721 a, b).

7 KISHI RYÔ (GANRYÔ) (1798-1852)

Zeearend op een rots aan de kust

Japan, circa 1830-1840.

Twee kamerschermen, inkt en kleur
op papier, h. 171 cm, br. 317 cm (2x).

In deze bijzonder atmosferische schildering staat een zeearend op een rots aan de zee kust. Zijn krachtige gestalte domineert het rechterdeel van dit paar kamerschermen. Het contrasteert met het linkerscherm, waar alleen rijen golven in de verte verdwijnen. De vogel benadrukt de kijkrichting, die bij Japanse kamerschermen van rechts naar links is.

Sinds de tweede helft van de 18de eeuw hebben Japanse schilders uit de naturalistische stroming westerse methodes in hun repertoire geïntegreerd om de natuur meer realistisch uit te kunnen beelden. Deze schermen zijn een mooi voorbeeld van hoe de bestaande Japanse technieken van het inkschilderen hiertoe op een nieuwe manier zijn aangewend. Het linkerscherm heeft dieptewerking gekregen, en ook afzonderlijke vormen hebben volume, zoals de snavel van de vogel. De bewegelijke, haast nerveuze penseelvoering is goed te zien bij de ruige koppen van de golven, die als klauwen uit het water lijken te komen. Dit is kenmerkend voor de *Kishi*-school, waarvan Ganryô tot de tweede generatie behoorde. De *Kishi*-schilders streefden naar een levendige vorm van realisme, waarbij men niet volstond met het kopiëren van de werkelijkheid, maar vooral trachtte de essentie van het geschilderde aan de toeschouwer over te brengen.

A
Jo
I
as
h
E
T
to
a
e
e

th
S
L
c
r
to
h
n
P
W
i
D
i
a
B
n
D